

Андре Поп

проф. Явор Конов, д.н.

Едно от нещата, които преподавам в Нов български университет в София, е дисциплината „Музика, култура, изкуство“. (Би трябвало да е „Култура, изкуство, музика“, но съм с професионална квалификация музикант, затова и музиката е в началото на наименованието ѝ.)

Много интересна дисциплина – интересна за мен самия, оттам и за студентите. И много динамична. Общобразователен курс. Избираем. Не само за студенти по музика. Допълващ познания и култура. В часовете говорим за най-различни видове музика (вокална, инструментална, смесена, от различни епохи и стилове), съответно говорим за творчество и изпълнителство, за мястото на музиката и музикантите в различните общества. Слушаме записи, гледаме филми, коментираме.

Една от основните ми задачи е (до)запознаването с музикални(те) инструменти – не само от класическия оркестър, но и от джазовия бигбанд, както и с електронни и дигитални, а и с други инструменти.

Освен с разни демонстрационни видеоклипове за отделни инструменти, основно се запознаваме с „Петя и Вълкът“ на Сергей Прокофиев и с (исторически по-ранния) „Карнавал на животните“ на Камий Сен-Санс – в най-различни техни интерпретации, вкл. анимационни филми, театър на сенките и пр. Също и с прекрасни джазирани варианти на „Петя...“ и на „Карнавала...“. Разбира се, и с „Вариации и фуга по тема от Пърсел“ (пътеводител по оркестър за младия човек) на Бенджамин Бритън. Убеден съм, че познавате тези 3 шедевъра. Но знаете ли нещо за „Пиколо, Саксо и компания“?! „Piccolo, Saxo et Compagnie ou la Petite Histoire d'un grand orchestra“ – „Пиколо, Саксо и компания или Малката история на един голям оркестър“...

Знаете ли? ...

Не? ... Допусках. Редица колеги, на които по един или друг начин уж така случайно зададох същия въпрос, не можах да ми отговорят.

„Пиколо, Саксо и компания“ е образователна творба за симфоничен оркестър (но включващ и семейството на саксофоните), създадена през 1956 година от френския композитор Андре Поп, по сценарий на Жан Брусол (Jean Broussolle, 1920-1984, литератор и музикант, и изпълнител). През следващата 1957 година плочата получава наградата Grand Prix de l'Académie du disque. Творбата е изпълнявана през всички десетилетия от създаването си до днес от най-големите френски оркестри (l'Orchestre de Paris, l'Orchestre Philharmonique des Pays de la Loire, l'Orchestre Lamoureux, l'Orchestre du Capitole de Toulouse), както и от оркестри в много други страни... Става хрестоматийна творба. Изпълнявана е – и се изпълнява – и от оркестри на учебни заведения – във Франция, Германия, Австрия, Белгия, Холандия, Испания, та чак до Мексико и Австралия... Осъществени са многобройни записи и тиражирания на плочи и компактдискове.

И така, кой е Андре Поп?

André Charles Jean Popp (1924-2014) е френски пианист, органист, композитор, оркестров диригент, аранжор и сценарист. От провинциално френско буржоазно семейство с немско-холандски корени, роден е в неголямото селище Fontenay-le-Comte (Vendée) в западна Франция, на 62 километра от океана. Ярко надарен, Андре започва да свири на пиано. Понеже учи в религиозно училище, започва да свири и на хармониум и орган (в местната църква, в която баща му е органист). И когато в 1939 баща му е мобилизиран в армията по време на Втората световна война, 15-годишният Андре става на свой ред органиста титulary на църквата.

Андре познава творчеството на Бах, Моцарт и Бетовен, но е запленил от Равел, Стравински и особено силно го привличат новите композитори, като Луи Виерн (Louis Vierne), Жан Лангле (Jean Langlais), Месиен... Казали му да отиде на уроци при Месиен. Занесъл му свои пиеси за пиано и за цигулка и пиано, Месиен се запознал с тях и му рекъл: „Няма какво да Ви уча. Продължавайте така! Много е добре!”

В 1945 Андре Поп се среща с Жан Брусол, който го насочва към шансона. И заминава с Брусол за Париж, където му акомпанира, както и на други артисти и певци, работи и като пианист в кабаре, в пиано-бар. Влиза и в „Club d'essai” на RFT (Опитен, експериментален клуб на френското радио и телевизия – Ателие за радиофонично творчество). Работил и като говорител, правил реклами...

В 1949 се оженва за белгийката Мари-Жан, музикантка, певица, която обожавал и която била първата – работна или на сцена – изпълнителка на песните му, с която живее 41 години и имат 3-ма сина. (След смъртта ѝ Андре Поп среща Жоел Дьоку, Joëlle Desoux, която е заедно с него до смъртта му...)

Започва сътрудничество с оркестри (това е епохата, известна по времето на социализма, на т.н. „естрадна музика” – „лека музика”, musique légère, според френската терминология – с оркестрите за такава музика).

През 1954 Андре Поп е ангажиран от Филипс за аранжор и диригент на оркестъра на фирмата, създаден за певците ѝ.

През 60-те години песни на Андре Поп печелят 3 награди в „Евровизия”, като най-известна става песента му „L'amour est bleu” („Любовта е синя” – думата „синьо” и във френския език има различни значения), изпята през 1967 от тогава 17-годишната гъркиня Вики Леандрос (Vicky Leandros, Vassiliki Papathanasiou), пяла от името на Люксембург (херцогството именно, за представянето си пред тази Евровизия, било поръчало песента на Поп). (Бащата на Вики, също музикант, емигрира от Гърция в Германия, но, установил таланта и потенциала на дъщеря си, отдава времето и силите си предимно за нейната кариера.)

Андре Поп почти цял месец „търсел мелодията” за поръчаната му песен – и нищо не се получавало! Едва 3 дни преди да изтече срокът за предаване на песента, като станал

сутринта и седнал на пианото – и тръгнало! И я написал за 10 минути, песента. И после Пиер Кур (Pierre Cour, 1916-95) написал текста за нея.

Нека да я чуем. Обичам да се връщам в тези години, годините на любовта на родителите ми и на появата ми. В „леката музика” това е „йе-йе” епохата. Да видите една „Евровизия” оттогава, без Кончита Вурст. „Когато Европа още беше Европа!”, казва един от коментаторите под записа.

Ето френския текст на песента и английския му превод, направен от Tamar Lichtman (<http://www.diggiloo.net/?1967lu>):

L'amour est bleu	Love is blue
Doux, doux, l'amour est doux	Sweet, sweet, love is sweet
Douce est ma vie, ma vie dans tes bras	Sweet is my life, my life in your arms
Doux, doux, l'amour est doux	Sweet, sweet, love is sweet
Douce est ma vie, ma vie près de toi	Sweet is my life, my life close to you
Bleu, bleu, l'amour est bleu	Blue, blue, love is blue
Berce mon cœur, mon cœur amoureux	Cradle my heart, my loving heart
Bleu, bleu, l'amour est bleu	Blue, blue, love is blue
Bleu comme le ciel qui joue dans tes yeux	Blue like the sky which play in your eyes
Comme l'eau, comme l'eau qui court	Like the water, like the running water
Moi, mon cœur court après ton amour	Me, my heart runs after your love
Gris, gris, l'amour est gris	Grey, grey, love is grey
Pleure mon cœur lorsque tu t'en vas	My heart weeps since you went away
Gris, gris, le ciel est gris	Grey, grey, the sky is grey
Tombe la pluie quand tu n'es plus là anymore	The rain falls when you're not there
Le vent, le vent gémit	The wind, the wind moans
Pleure le vent lorsque tu t'en vas	The wind weeps since you went away
Le vent, le vent maudit	The wind, the cursed wind
Pleure mon cœur quand tu n'es plus là anymore	My heart weeps when you're not there
Comme l'eau, comme l'eau qui court	Like the water, like the running water
Moi, mon cœur court après ton amour	Me, my heart runs after your love
Bleu, bleu, l'amour est bleu	Blue, blue, love is blue
Le ciel est bleu lorsque tu reviens	The sky is blue when you return
Bleu, bleu, l'amour est bleu	Blue, blue, love is blue
L'amour est bleu quand tu prends ma main	Love is blue when you take my hand
Fou, fou, l'amour est fou	Mad, mad, love is mad
Fou comme toi et fou comme moi	Mad like you and mad like me
Bleu, bleu, l'amour est bleu	Blue, blue, love is blue
L'amour est bleu quand je suis à toi	Love is blue when I am yours
L'amour est bleu quand je suis à toi	Love is blue when I am yours

<https://www.youtube.com/watch?v=JqBs4akAYa4> – с английски субтитри
<https://www.youtube.com/watch?v=0sju6W0OyE0> – с добро качество

Всъщност в 1967 песента в изпълнението на Вики, която трябвало да вземе първата награда (според мнения в интернет), получава 4-то място. Впоследствие различни други певци и певици я пели, също без особено голям успех. Редица диригенти също я изпълнили със своите оркестри за лека музика, отново без значим успех. Световната си известност песента на Андре Поп (а чрез нея – и той самият) добива впоследствие чрез станалия за месеци наред в САЩ хит № 1 за инструментал аранжимент на друг един френски музикант и диригент на свой „естраден” оркестър – Пол Мориа (Paul Mauriat, 1925-2006). Истината е, че Мориа също не вярвал в успеха на тази песен, сложил я последна на плочата си; споменал, че му хрумвало да повери пеенето на мелодията на... клавесина. Един дискожoker (диджей) от Минеаполис харесал много песента и почнал да я върти ежечасно... После това се случило във всички радиостанции в САЩ...!

Да чуем инструментала на Пол Мориа:

<https://www.youtube.com/watch?v=0wx8bG6QE5E>

Ето и едно видео от по-късно изпълнение на Мориа с оркестъра си:

<https://www.youtube.com/watch?v=ejU5MR1EADk>

Ето и цялата плоча от 1968:

<https://www.youtube.com/watch?v=Nj-pKIPnhDI>

И така, в течение на няколко десетилетия Андре Поп пише голям брой песни за изпълнители, сред които големите звезди на неговото време Луи Мариано (Luis Mariano, 1914-70), Ивет Жиро (Yvette Giraud, 1916-2014), Жаклин Франсоа (Jacqueline François, 1922-2009), Жюлиет Греко (Juliette Gréco, 1927-), Антъни Перкинс (Anthony Perkins, 1932-92, американец), Мари Лафоре (Marie Laforêt, 1939-), Астриуд Жилберто (Astrud Gilberto, 1940-), Селин Дион (Céline Dion, 1968)... Пише и много филмова и телевизионна музика.

Другият станал много известен опус на Андре Поп – и то 10 години преди „L'amour est bleu” – е „Delirium in Hi-Fi” (с първоначалното наименование "Elsa Popping et sa musique sidérante", „Елза Попинг и нейната изумителна музика”), издаден в 1957 г. на грамофонна плоча. Моно! В аранжиментите на известни хитове, в тази плоча Андре Поп експериментира по най-различен начин с техническите възможности на звукозаписа от онова време. Звуковите ефекти са дело на Пиер Фатосм (Pierre Fatosme; подробности можете да прочетете на гърба на обложката на плочата, представена тук – б-тата отгоре надолу <http://lpcloverlover.com/category/strange-instruments/page/2/>, както и в този коментар <http://dmdb.org/reviews/rvw.delirium.html>). Резултатите предшестват ефекти, които много и много хора свързват с доста по-късните песни на... Бийтълс. Дори в коментари в интернет не на едно място срещнах въпроса, не е ли знаел Джордж Мартин (Sir George Martin, 1926- 2016, продуцентът на Бийтълс, наричан „Петият Бийтълс”), за тази плоча на Андре Поп[1]...?

Всички песни, представени в тази плоча, са тогавашни хитове. Но как са представени!

(Ето някои от тях – в оригинал или не:

Tony Murena "Perle de cristal"

https://www.youtube.com/watch?v=IUqXmkSS_H4

Josef Vejvoda's Band - Beer Barrel Polka

<https://www.youtube.com/watch?v=Jc4zm0l3RWw>

Beer Barrel Polka with dancers, 2012 Oktoberfest

<https://www.youtube.com/watch?v=dwublmwRUR8>

Charles Trenet - La java du diable – Remastered

<https://www.youtube.com/watch?v=FXO1HiGMtPU>

La Polka du Roi - Charles Trenet

<https://www.youtube.com/watch?v=Oq2hCfTrBhg>

Boris Vian - La java des bombes atomiques

<https://www.dailymotion.com/video/xv9rit>

<https://www.youtube.com/watch?v=eryzp0Pklc8>

De Boris Vian : La Java des Bombes Atomiques. Interprété par Dolbeau Trio

<https://www.youtube.com/watch?v=BwoAG4TkNIM>

Les 3 Horaces ---- La Java martienne (Boris Vian)

<https://www.youtube.com/watch?v=kmHJVJ4Yt2s>

La polka du colonel, par Bourvil

<https://www.youtube.com/watch?v=61QdvsX8gds>

Както пише на задната страна на обложката на плочата, в анотацията, слушането на тази музика е като гледане на 3D кино без съответните очила (т.е. с двойни очертания на образите, на картините, бел. Я. К.) или като да разговаряш под вода.

Многобройни са „игрите”, „триковете” за постигане на звукови ефекти с микрофоните и с лентата: различни видове ехо и реверберация, удвоявания, вмъквания на звучения, ускорявания, забавяния, съпоставяния, съответните монтажи, вмъкване на електронни шумове (например в 11-ата пиеса, „La Java Martienne”, „Марсианската ява”), което ни кара веднага да се сещаме за вече популярните по онова време научно-фантастични теми и свързаните с тях филми и музиката към тях.

Още в „Perles de Cristal”, първата пиеса: какъв е този инструмент, който чувате? Корнет някакъв? Ама много пъргав, направо обезумял корнет с пъргавината на флейта пиколо!?! Да? Не! Това е тромбон. Тромбон?! Да, тенор тромбон! Но тромбонистът записал мелодията си и след това, като пуснали лентата да върви двойно по-бързо, записали прозвучаването ѝ/му отново: и така се получил този „корнет”.

Още подробности: записали аранжимента без тромбон-„корнетното” соло, след това пуснали записа на 2 пъти по-бавна скорост, тромбонистът слушал звученето на

слушалки и изсвирил солото си, което записали. След това го пуснали да звучи с 2 пъти по-бърза лента и това звучене записали заедно с оригиналното звучене на аранжирента.

Така шестата пиеса, популярното танго „Jalousie”, започва с... каденца на тромпет, чийто запис е ускорен 2 пъти. Подобна процедура осъществили и при записа на осмата пиеса, валса „Java des Bombes Atomiques” („Ява на атомните бомби”), за да се чуе това „въздушно пиано”.

(Чух – предчух, чух в антисипация – сума моменти от музика към филми на Федерико Фелини...)

Така и в последната, 12-ата пиеса, „La Cumparsita”, получили съответните супер-басови звучения чрез намаляване на скоростта на движение на лентата и презаписване на полученото се звучене.

А наистина невероятното и изненадващо, необяснимо звучене на гласа на певеца във втората пиеса, „Java” (типичен френски валс в минор), постигнали така: записали пеенето му на 2 ленти, после ги пуснали да звучат с малка времева разлика (с малко, неколкосекундово закъснение, изоставане) помежду им и записали този „канон” на трета лента.

Подобни техники използвали и при осъществяването на четвъртата пиеса, „Beer Barrel Polka”.

Обръщане на гласа „наопаки”. Как?!

Да си обърнеш сакото наопаки – може, ясно е как. Но гласа?!

Ето какво направили: певецът записал солото си както е нотирано и с думите както са си. После му пуснали лентата... наобратно.

И той я слушал, и я научил – научил се да пее така, както лентата звучи наобратно! Наобратно и мелодията, наобратно и думите! И изпял „песента” си така, наобратно, и я записали – и след това пуснали лентата отново наобратно. И се появила „оригиналната” песен, но с дъховете в краищата... И без атаки в началата.

Изобщо: необичайното, фантастно и фантастично звучене. Чуйте (го в) седмата пиеса, „La Polka du Roi” („Кралската полка”). Подобна техника на записване, пре-изсвирване – презаписване и крайна звукова реализация – но вече с музикалните инструменти – използвали при осъществяването на седмата пиеса, „La Polka du Colonel” („Полката на Полковника”).

(Подобна техника прилагат преди това и на саксофона в третата пиеса, „La Paloma”).

Певецът е популярният по онова време Fredo Minablos, звезда на френското вариете и музикален театър.

Ето го Делириума:

<https://www.youtube.com/watch?v=cXus3lIL1Fo>

01. Perles de Cristal 0:00
02. Java 3:19
03. La Paloma 6:14
04. Beer Barrel Polka 9:19
05. La Java du Diable 11:59
06. Jalousie 14:47
07. La Polka du Roi 18:56
08. Java des Bombes Atomiques 21:26
09. Adios Muchachos 23:59
10. La Polka du Colonel 26:55
11. La Java Martienne 29:33
12. La Cumparsita 32:39

Ето накратко сюжета на „Пиколо, Саксо и компания“:

В Кралството на Музиката различните семейства инструменти живеели отделно, дори не знаели за съществуването на другите. Един ден малкият Цигулчо, като се разхождал и прекосил реката, срещнал Саксофонове. Поканват ги на гости. После двете семейства тръгват заедно из гората и постепенно откриват и присъединяват към компанията си и другите семейства инструменти, накрая и Краля (рояла) – докато се събира големият оркестър.

Нека сега видим и чуем поне по малко от 3 интерпретации на „Пиколо, Саксо и компания“:

1. *Piccolo saxo & compagnie. Conte musical pour enfants, à la découverte des instruments de musique. Musique et orchestre: André Popp. Texte: Jean Brousolle. Narrateur: François Périer. Illustration: Gilbert Jacquemot. Philips, 1957:*

<https://www.youtube.com/watch?v=4qzQJi7OPH8> – 1/4

<https://www.youtube.com/watch?v=r-Gw6pps9Fs> – 2/4

<https://www.youtube.com/watch?v=vkDYzG67DIE> – 3/4

<https://www.youtube.com/watch?v=cAKzdU5GSp0> – 4/4

2. Анимационен филм на холандеца Йооп Гейсин (Joop, Johan Louis, Geesink, 1913-84) от 1959. С множество изрязвания от музиката, за да се сведе до 14-минутния филм.

<https://www.youtube.com/watch?v=98hSyG5h4I4>

3. Съвсем ново изпълнение на Националния оркестър на Лил. Диригент: Никола Симон (Nicolas Simon). Четец: Себастиен Амблар (Sébastien Amblard). Запис от концерт, състоял се на 18 април 2015 в залата Auditorium du Nouveau Siècle de Lille, France.

<https://www.youtube.com/watch?v=5aB5JDBNOSc>

Дискография:

André Popp présente Elsa Popping et sa musique sidérante. Fredo Minablos, Marie-Jeanne Popp, vocals; André Popp and his orchestra; Pierre Fatosme, sound effects. LP recording, 1 disc: analog, 33½ rpm, monaural, 12 in. Fontana 680201. N.p.: Fontana, 1957. Reissued on CD, Basta 30-90312. [Aalsmeer, the Netherlands]: Basta, 1996; Japanese reissue, CD recording, MSI MSIG-0032 Tokyo: MSI, 2003.

Delirium in Hi-Fi. Adventures in Sound. LP recording, 1 disc: analog, 33½ rpm, monaural, 12 in. Columbia WL 106. New York: Columbia Records, 1955.

The Adventures of Piccolo, Saxie and Company/Passport for Piccolo, Saxie and Company. Narrated by Victor Borge; orchestra conducted by the André Popp. Columbia Masterlength Stories. LP recording, 1 disc: analog, 33½ rpm, monaural, 12 in. Columbia CL 1233. New York: Columbia Records, 1959.

Източници на информация:

https://en.wikipedia.org/wiki/Andr%C3%A9_Popp

https://fr.wikipedia.org/wiki/Andr%C3%A9_Popp

<https://www.discogs.com/artist/148227-Andr%C3%A9-Popp>

<https://www.jesuismort.com/tombe/andre-popp#biographie> – най-пълна информация

https://fr.wikipedia.org/wiki/Pierre_Cour

https://en.wikipedia.org/wiki/Paul_Mauriat

[https://fr.wikipedia.org/wiki/Paul_Mauriat_\(musicien\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Paul_Mauriat_(musicien))

https://en.wikipedia.org/wiki/Vicky_Leandros

<https://www.youtube.com/watch?v=cXus3lL1Fo>

https://en.wikipedia.org/wiki/George_Martin

https://nl.wikipedia.org/wiki/Joop_Geesink

<http://www.diggiloo.net/?1967lu>

https://fr.wikipedia.org/wiki/Nouveau_Si%C3%A8cle_de_Lille

25 април 2018